

Od redakcji

Drugi tom serii wydawniczej BIBLIOTEKA „PRAC FILOLOGICZNYCH”, który oddajemy do rąk czytelników, zawiera artykuły po raz pierwszy przedstawione na konferencji „Glosa do leksykografii”, zorganizowanej na Uniwersytecie Warszawskim 24–25 września 2018 roku staraniem Wydziału Polonistyki, Wydziału „Artes Liberales” i Fundacji Języka Polskiego. W tomie znalazło się dwadzieścia jeden artykułów należących do leksykografii dawnej i współczesnej, ogólnojęzykowej i specjalistycznej, jednojęzycznej i przekładowej. Niektóre dotyczą słowników już istniejących lub dopiero planowanych, inne zaś problemów leksykografii w dwojakim rozumieniu – praktyki warsztatowej oraz refleksji nad słownikami i ich układaniem.

Przyjrzenie się poszczególnym artykułom w tym tomie ujawnia zróżnicowanie badań nad leksykografią, które dawno już wyszły poza studia historyczne i teoretyczne. W niniejszej książce słowniki są rozpatrywane także ze względu na swoje funkcje społeczne, swoje miejsce w kulturze i swoje związki z innymi wytworami ludzkich działań. Przyjrzyjmy się bliżej zamieszczonym tu tekstom, łącząc ze sobą te, które są pod jakimś względem podobne.

Gabriela Dziamska-Lenart, Tadeusz Lewaszkiwicz i Lidia Przymuszała zajęli się słownikami, które należą do historii polskiej leksykografii: słownikiem frazeologicznym Michała Arcta, słownikiem ogólnym pod red. Tadeusza Lehra-Spławińskiego i słownikiem gwarowym Jana Karłowicza. Nie są to leksykony o pomnikowym znaczeniu, ale zajmują ważne miejsce w historii leksykografii jako dokumenty jej rozwoju, świadectwa refleksji o języku i źródła lub inspiracje do późniejszych prac słownikowych. W tej grupie tekstów mieści się też artykuł Anny Grzeszak o zagranicznych słownikach XVI i XVII wieku.

Teksty Ewy Białek (przekładowy słownik dyplomatyczny), Diany Blagoevej (słownik neologizmów języka bułgarskiego), Wandy Decyk-Zięby

i in. (słownik etymologiczno-historyczny, służący polonistycznej dydaktyce uniwersyteckiej), Julii Domitrak (słownik polszczyzny gwarowej Gródka Podolskiego na Ukrainie), Katarzyny Czarneckiej i in. (słownik terminologii polskiego prawosławia) i Marty Śleziak (słownik haseł politycznych ostatniego stulecia) dotyczą dla odmiany słowników dopiero planowanych lub będących w trakcie opracowania.

Kilka artykułów dotyka przede wszystkim kwestii teoretycznych i metodologicznych, które i w innych artykułach, wymienionych wyżej, są obecne, a mają znaczenie dla leksykografii. Należy tu wskazać prace Piotra Flicińskiego o wariacji we frazeologii, Karoliny Lisczyk o problemach z opisem leksykograficznym pewnego rodzaju czasowników, Marka Łazińskiego o parach aspektowych, Anny Majewskiej-Tworek o słownikowym opisie polszczyzny mówionej, Donaty Ochmann o regionalizmach w polskich słownikach ogólnych, Barbary Pędzich o socjoleksykografii, Karoliny Ruty-Korytowskiej i in. o dostępnych on-line słownikach polskiego języka migowego, Elżbiety Sękowskiej o słownikach tematycznych i Łukasza Szalkiewicza o przykładach, którymi w słownikach ilustruje się użycie wyrazów.

Osobne miejsce zajmują teksty Anny Cegiełki, która słowniki języka angielskiego odczytuje jako teksty określonego czasu i kultury oraz Ewy Szcześniey o koneksjach między leksykografią i komparatystyką. Oba te artykuły sytuują leksykografię w kontekście społeczno-kulturowym i przypominają, że jest ona dyscypliną otwartą, wchodzącą w rozliczne związki z innymi rodzajami piśmiennictwa i innymi formami ludzkich działań.

Trzydzieścioro dwoje autorów artykułów zamieszczonych w tym tomie reprezentuje dziewięć ośrodków naukowych (w tym osiem polskich uczelni i Bułgarską Akademię Nauk) oraz cztery ośrodki nieakademickie. Taka statystyka potwierdza wcześniejsze obserwacje różnych badaczy, że leksykografia interesuje nie tylko naukowców, a dla jej rozwoju nie mniej ważne od czynników naukowych są inne, np. tradycja, względy edukacyjne, czynniki polityczne, obyczajowe, finansowe i estetyczne.

Cieszymy się, że niniejszy tom samą swoją strukturą mówi coś o współczesnej leksykografii, i mamy nadzieję, że lektura poszczególnych artykułów będzie interesująca dla czytelników.

Mirosław Bańko, Wanda Decyk-Zięba, Ewa Rudnicka